

บทที่ 5

การสอบบัญชีของสหกรณ์ออมทรัพย์

ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ออมทรัพย์

ตามระเบียบกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์ พ.ศ. 2531 ข้อ 4 และมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ 2511 ได้กำหนดให้สหกรณ์ต้องปิดบัญชี จัดทำงบการเงินทุกวันสิ้นปีทางบัญชีของสหกรณ์ เพื่อแสดงฐานะการเงินและผลการดำเนินงานสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีให้เสร็จโดยเร็ว และตามมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ 2511 ได้กำหนดให้นายทะเบียนสหกรณ์แต่งตั้งผู้สอบบัญชีเพื่อตรวจสอบบัญชีของสหกรณ์ตามระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนดและให้เสนอรายงานการสอบบัญชีตามแบบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนดด้วย แบบรายงานการสอบบัญชื่อนั้นจะมีดังต่อไปนี้

1. รายงานการสอบบัญชีแบบสิ้น เป็นรายงานการสอบบัญชีที่ใช้ประกอบการเงินของสหกรณ์ซึ่งผู้สอบบัญชีตรวจสอบและรับรองแล้ว ส่งมอบให้แก่สหกรณ์โดยตรง แบบของรายงานการสอบบัญชื่อนี้จะเป็นดังนี้

รายงานของผู้สอบบัญชี

เสนอ นายทะ เบียนสหกรณ์

ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบดุล ณ วันที่ _____
 งบกำไรขาดทุน และงบแสดงการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงิน(1) สำหรับปีสิ้นสุดวัน
 เกี่ยวกันของสหกรณ์ _____ จากัด ตามระเบียบที่นายทะ เบียนสหกรณ์
 กำหนด และตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่รับรองทั่วไป ซึ่งรวมทั้งการทดสอบรายการ
 บัญชีและวิธีการตรวจสอบอื่นที่เห็นว่าจำเป็นแล้ว

ข้าพเจ้าเห็นว่า งบการเงินข้างต้นนั้นแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ _____
 ผลการดำเนินงานและการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงิน(1)
 สำหรับปีสิ้นสุดวัน เกี่ยวกันของสหกรณ์ _____ จากัด โดยถูกต้องตามที่ควร
 และได้ทำขึ้นตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป ซึ่งได้ถือปฏิบัติเช่นเดียวกับปีก่อน(1)(2)

.....
 (.....)
 ผู้สอบบัญชี

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....(3).....

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

วันที่.....(4).....

- หมายเหตุ
- (1) กรณีเป็นการสอบบัญชีที่รับรองงบการเงินเป็นปีแรก ให้คัดข้อความ "และงบแสดงการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงิน" ในวรรคขอบเขต และ "และการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงิน" กับ "ซึ่งได้ถือปฏิบัติ เช่นเดียวกับปีก่อน" ในวรรคความเห็น ออก
  - (2) กรณีรอบระยะเวลาของปีบัญชีไม่เท่ากับงวดบัญชีก่อน ให้เปลี่ยนข้อความในวรรคความเห็น ที่ว่า "ซึ่งได้ถือปฏิบัติ เช่นเดียวกับปีก่อน" เป็น "ซึ่งได้ถือปฏิบัติ เช่นเดียวกับงวดก่อน"
  - (3) กรณีเป็นการสอบบัญชีสหกรณ์ในกรุงเทพมหานคร ให้เปลี่ยนข้อความที่ว่า "สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์..." เป็น "กองตรวจบัญชีที่..." แทน และกรณีผู้สอบบัญชีคือหัวหน้าศูนย์ตรวจบัญชีสหกรณ์ ให้เปลี่ยนข้อความเป็น "ศูนย์ตรวจบัญชีสหกรณ์ที่..." แทน
  - (4) หมายถึง วันที่ผู้สอบบัญชีรับรองงบการเงิน ซึ่งได้แก่วันสุดท้ายที่ผู้สอบบัญชีปฏิบัติงานตรวจสอบ ณ สำนักงานของสหกรณ์

จากรายงานการสอบบัญชีข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่าผู้สอบบัญชีมีความรับผิดชอบที่จะคือ

1. ตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์ตามแบบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด และตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่รับรองทั่วไป

2. แสดงความเห็นว่างบการเงินที่ตรวจสอบแสดงฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานและการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินโดยถูกต้องตามที่ควร และได้ทำขึ้นตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป ซึ่งได้ถือปฏิบัติ เช่นเดียวกับปีก่อนหรือไม่เพียงใด

ดังนั้นแนวการสอบบัญชีที่จะเสนอในบทนี้ จึงเป็นแนวการสอบบัญชีที่จะช่วยให้ผู้สอบบัญชีได้ปฏิบัติตามระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนดและตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่รับรองทั่วไป

นอกจากความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้สอบบัญชียังต้องจัดทำรายงานเสนอต่อนายทะเบียนสหกรณ์ตามหนังสือ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

ที่ กษ 0406/ว.4 ลงวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2532 ซึ่งได้กำหนดแบบรายงานไว้ดังนี้คือ

2. รายงานการสอบบัญชีแบบยาว เป็นรายงานการสอบบัญชีที่ใช้ประกอบงบการเงินของสหกรณ์ ซึ่งผู้สอบบัญชีตรวจสอบและรับรองแล้ว เสนอต่อนายทะเบียนสหกรณ์ ดังนี้

รายงานการสอบบัญชีสหกรณ์ประเภท.....
 สหกรณ์.....จำกัด
 จังหวัด.....
 สำหรับปีสิ้นสุดวันที่.....

เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์

ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบดุล ณ วันที่.....
 งบกำไรขาดทุน และงบแสดงการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงิน สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน
 ของสหกรณ์.....จำกัด ตามระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด
 และตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่รับรองทั่วไป ซึ่งรวมทั้งการทดสอบรายการบัญชี และ
 วิธีการตรวจสอบอื่นที่เห็นว่าจำเป็นแล้ว

ข้าพเจ้าเห็นว่า งบการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงิน ณ วันที่.....
 ผลการดำเนินงานและการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงิน สำหรับปีสิ้นสุดวัน
 เดียวกันของสหกรณ์.....จำกัด ครอบคลุมองค์ตามที่ควรและได้ทำขึ้นตาม
 หลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป ซึ่งได้ถือปฏิบัติ เช่นเดียวกับปีก่อน

ข้าพเจ้าขอเสนอผลการตรวจสอบและข้อสังเกต ดังต่อไปนี้

1. ผลการดำเนินงานและฐานะการเงิน

จำนวนสมาชิก _____ คน เพิ่มขึ้น/ลดลงจากปีก่อน _____ คน

2. ธุรกิจของสหกรณ์

---

3. เงินสดและเงินฝากธนาคาร

---

4. ลูกหนี้และการเพื่อหนี้สูญ

---

5. สินค้าคงเหลือ

---

6. สินทรัพย์ถาวร

---

7. หนี้สิน

---

8. ใช้จ่าย

---

9. การควบคุมภายใน

10. การบริหารงาน

11. เรื่องอื่น ๆ

.....
(.....)
ผู้สอบบัญชี

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....

(ศูนย์ตรวจบัญชีสหกรณ์.....สำหรับกรณีผู้สอบบัญชีคือหัวหน้าศูนย์ตรวจบัญชีสหกรณ์หรือ
กองตรวจบัญชีที่.....สำหรับการสอบบัญชีสหกรณ์ในกรุงเทพมหานคร)
กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

วันที่.....(ลงวันที่เดียวกันกับในรายงานการสอบบัญชีแบบสิ้น)

เนื่องจากการสอบบัญชีของสหกรณ์ออมทรัพย์ต้อง เป็นไปตามมาตรฐานการสอบ
บัญชีที่รับรองทั่วไป ดังนั้นเพื่อให้การตรวจสอบเป็นไปตามมาตรฐานดังกล่าวจึงต้องมีการ
วางแผนการตรวจสอบก่อนที่จะ เข้าทำการตรวจสอบ

การวางแผนการตรวจสอบ

การวางแผนการตรวจสอบเป็นก้าวแรกของการปฏิบัติงานตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากทำให้ผู้สอบบัญชีได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับธุรกิจที่จะตรวจสอบ รู้ข้อเท็จจริงทำให้มีความมั่นใจในการปฏิบัติงานและใช้เป็นแนวทางในการกำหนดแผนงานตรวจสอบ ดังนั้นการวางแผนจึงหมายถึงการกำหนดขอบเขตเทคนิคและวิธีการที่จะใช้ในการสอบบัญชี

วิธีการในการวางแผนงานสอบบัญชี

ในการวางแผนงานสอบบัญชี ควรดำเนินการดังต่อไปนี้

1. สอบทานแฟ้มจดหมายเหตุเกี่ยวกับลูกค้า กระดาษทำการปีก่อน แฟ้มถาวรงบการเงิน และรายงานการสอบบัญชี
2. สอบถามเจ้าหน้าที่อื่นของสำนักงานที่เคยให้บริการด้านอื่นแก่กิจการที่ตรวจสอบเกี่ยวกับเรื่องที่เราสนใจเป็นพิเศษในการตรวจสอบ
3. สอบถามฝ่ายบริหารของบริษัท เกี่ยวกับฐานะการดำเนินงานในปัจจุบัน
4. ศึกษางบการเงินรายเดือนหรือรายไตรมาสของกิจการ
5. หาข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการกำหนดขอบเขต วิธีการและเวลาในการตรวจสอบ
6. พิจารณาแหล่งการณต่าง ๆ เกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชีและการสอบบัญชีที่มีผลต่อการตรวจสอบ โดยเฉพาะแหล่งการณฉบับใหม่ ๆ
7. ขอความร่วมมือจากกิจการในการจัดทำรายละเอียดบัญชีต่าง ๆ เพื่อการตรวจสอบ
8. พิจารณาความจำเป็นที่จะต้องใช้งานของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ตรวจสอบภายใน ในการตรวจสอบ
9. กำหนดขอบเขตวิธีการและเวลาในการตรวจสอบ
10. กำหนดผู้ช่วยที่จะใช้ในการตรวจสอบ

การกำหนดขอบเขตวิธีการและเวลาในการตรวจสอบตามข้อ 9 นั้น หมายถึง การจัดทำแนวการสอบบัญชี (Audit Program) ซึ่งจะใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้ช่วย ในการปฏิบัติงานสอบบัญชีให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ได้

วัตถุประสงค์ของแนวการสอบบัญชี

การกำหนดแนวการสอบบัญชีมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญได้แก่

1. เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานใช้เป็นคู่มือในการทำงาน เป็นการถ่ายทอดคำสั่ง ของผู้สอบบัญชีไปยังพนักงานตรวจสอบทำให้พนักงานตรวจสอบเข้าใจงานที่ตนเองควรกระทำ ได้ดียิ่งขึ้น
2. ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการใช้วิธีการตรวจสอบในด้านต่าง ๆ ปริมาณงานที่จะต้องปฏิบัติและกระดาษทำการที่จะต้องจัดทำขึ้นสำหรับวิธีการตรวจสอบ แต่ละด้าน
3. ใช้เป็นกระดาษทำการเพื่อจัดบันทึกงานตรวจสอบที่ทำเสร็จ เรียบร้อยแล้ว เพื่อป้องกันการหลงลืม

ประเภทของแนวการสอบบัญชี

การเขียนแนวการสอบบัญชีที่ปฏิบัติกันส่วนใหญ่มี 3 แบบดังต่อไปนี้

1. แนวการสอบบัญชีที่กำหนดวิธีการตรวจสอบที่เป็นหลักรวมทั้งปริมาณ การตรวจสอบโดยไม่ว่าจะเป็นงานตรวจสอบด้านใด หรือรายการใดในงบการเงิน เช่น ตรวจสอบใบสำคัญรับ-จ่าย กับสมุดเงินสด วิธีนี้เหมาะสำหรับการตรวจสอบกิจการ ขนาดเล็กที่มีรายการบัญชีไม่มาก และไม่จำเป็นต้องใช้วิธีการทดสอบ
2. แนวการสอบบัญชีที่กำหนดวิธีการตรวจสอบตามสมุดบันทึกรายการขั้นต้น และงานบัญชีแต่ละด้านของกิจการ เช่น วิธีการตรวจสอบสมุดเงินสด วิธีการตรวจสอบ สมุดรายวันขาย วิธีนี้สะดวกแก่การแบ่งงานตรวจสอบ แต่วิธีนี้ไม่ได้กำหนดวิธีการตรวจสอบ เพื่อให้ได้หลักฐานภายนอกด้วยและไม่สะดวกต่อการจัดทำกระดาษทำการขึ้นเพื่อใช้ ประกอบรายการในงบการเงิน
3. แนวการสอบบัญชีที่กำหนดวิธีการตรวจสอบด้านต่าง ๆ เรียงตามลำดับ

รายการในงบดุล และงบกำไรขาดทุน เช่น วิธีการตรวจสอบทั่วไป วิธีการตรวจสอบเงินสด แนวการสอบบัญชีนี้จึงสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ ที่ต้องการพิสูจน์ความถูกต้องของรายการในงบการเงิน สะท้อนต่อการจัดทำกระดาษทำการ การทำหลักฐานจากภายนอก ตลอดจนวิเคราะห์บัญชีต่าง ๆ อีกด้วย

ดังนั้นในการศึกษาเพื่อเสนอแนวการสอบบัญชีของสหกรณ์ออมทรัพย์ในวิทยานิพนธ์นี้ จึงเสนอตามแบบที่ 3 เนื่องจากเป็นวิธีที่เหมาะสมกับการตรวจสอบสหกรณ์ออมทรัพย์

การวางแผนการตรวจสอบสหกรณ์ออมทรัพย์

ก่อนที่จะเข้าตรวจสอบสหกรณ์ออมทรัพย์ ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ควรจะมีการเตรียมการทั่ว ๆ ไป ในเรื่องต่อไปนี้ได้แก่

1. ศึกษาอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในฐานะ เป็นผู้สอบบัญชีสหกรณ์ที่ได้รับบริการแต่งตั้งจากนายทะเบียนสหกรณ์
2. ศึกษาวิธีกาเป็นธุรกิจของสหกรณ์ว่าดำเนินธุรกิจค้าปลีกค้าส่ง
3. ศึกษาระบบบัญชีของสหกรณ์ออมทรัพย์ตามแบบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด
4. ศึกษาระเบียบข้อบังคับที่สหกรณ์ถือใช้ในปัจจุบันโดย เฉพาะข้อที่สำคัญ และเป็นประโยชน์ในการสอบบัญชี เช่น วัตถุประสงค์ของสหกรณ์ สมาชิกภาพ ทุนดำเนินงาน ระเบียบว่าด้วยการรับฝากเงิน ระเบียบว่าด้วยการให้เงินกู้ เป็นต้น
5. ติดต่อประสานงานกับสหกรณ์เพื่อประโยชน์ในการไปปฏิบัติงานตรวจสอบ จำเป็นต้องมีการนัดหมายกับสหกรณ์เพื่อให้เตรียมหลักฐานให้เรียบร้อยก่อนเข้าตรวจสอบ
6. ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่ทำหน้าที่ควบคุมและส่งเสริม เช่น สำนักงานสหกรณ์จังหวัด เพื่อให้การปฏิบัติงานได้ผลดี เรียบร้อยยิ่งขึ้น ตลอดจนซักถามปัญหาข้อเสนอนั้นต่าง ๆ ขอความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการเข้าตรวจสอบ
7. เก็บข้อมูลที่จะเป็นในการตรวจสอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากสหกรณ์มีการดำเนินธุรกิจเกี่ยวข้องกับหน่วยงานอื่นด้วยผู้สอบบัญชีจึงควรหาข้อมูลหลักฐานเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจ เช่น คำนเงินกู้ uly ขอข้อมูลจากสถาบันการเงินที่ให้เงินกู้แก่สหกรณ์ที่ตรวจสอบ เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับหลักฐานของสหกรณ์ที่ผู้สอบบัญชีตรวจสอบ

อยู่ว่าถูกต้องตรงกันหรือไม่

8. ศึกษาพระราชบัญญัติสหกรณ์

นอกจากการเตรียมการตรวจสอบในด้านทั่ว ๆ ไปแล้วผู้สอบบัญชีสหกรณ์จะต้องเตรียมการตรวจสอบและศึกษาเกี่ยวกับสหกรณ์นั้น ๆ ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ควรเตรียมการและศึกษาเรื่องต่อไปนี้ ๖ ข้อ

1. ศึกษามติของที่ประชุม ๖ ข้อแก่รายงานการประชุมใหญ่ รายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินการ หรือของคณะกรรมการอื่น ๆ ในปีที่ต้องตรวจสอบ เช่น มติเกี่ยวกับการซื้อสินทรัพย์ของสหกรณ์ มติเกี่ยวกับการอนุมัติเงินกู้ มติเกี่ยวกับการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี เป็นต้น

2. ศึกษารายงานของผู้ตรวจสอบกิจการหรือผู้ตรวจสอบภายใน สหกรณ์ ออมทรัพย์ที่มีขนาดใหญ่ส่วนมากจะมีผู้ตรวจสอบกิจการ หรือผู้ตรวจสอบภายใน ผู้สอบบัญชีควรศึกษารายงานของผู้ตรวจสอบกิจการหรือผู้ตรวจสอบภายใน เพื่อให้ทราบถึงข้อสังเกตต่าง ๆ เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาวางแผนการสอบบัญชี เช่น ข้อสังเกตเกี่ยวกับการควบคุมภายในของสหกรณ์ ข้อบกพร่องทางด้านการเงินและการบัญชี ตลอดจนการแก้ไข

3. ศึกษารายงานการสอบบัญชีปีก่อน ผู้สอบบัญชีควรศึกษารายงานการสอบบัญชีปีก่อน ตลอดจนหนังสือแจ้งข้อบกพร่องของสหกรณ์ เพื่อติดตามผลการแก้ไขดังกล่าวและเป็นแนวทางในการเขียนรายงานการสอบบัญชีในปีปัจจุบัน

4. ประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน เพื่อให้ผู้สอบบัญชีสามารถกำหนดขอบเขตการปฏิบัติงานตรวจสอบได้อย่างรัดกุมและเหมาะสม กล่าวคือถ้าสหกรณ์ใดมีระบบการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพผู้สอบบัญชีย่อมเชื่อถือในรายละเอียดทางบัญชีได้มากกว่า และอาจใช้การทดสอบรายการบางส่วน ถ้าสหกรณ์ใดมีข้อบกพร่องเกี่ยวกับการควบคุมภายในแล้วผู้สอบบัญชีต้องให้ความระมัดระวังให้มากยิ่งขึ้น ขยายปริมาณและวิธีการตรวจสอบให้มากขึ้น ในส่วนที่มีข้อบกพร่องการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในในขั้นแรก เทคนิคที่ใช้คือการสอบถามเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุมภายในด้านต่าง ๆ หรือใช้แบบสอบถามที่เตรียมไว้ล่วงหน้า หรือดูจากรายงานการสอบบัญชีและกระดาษทำการปีก่อน ต่อจากนั้นจึงทดสอบว่ามี การปฏิบัติตามวิธีการควบคุมภายในที่วางไว้หรือไม่เพียงใด

5. มอบหมายงานให้ผู้ช่วย ผู้สอบบัญชีควรมอบหมายงานให้แก่ผู้ช่วยตามความเหมาะสมแก่ความรู้ความสามารถของบุคคลนั้น

6. จัดทำแนวการสอบบัญชี การจัดทำแนวการสอบบัญชีจะจัดทำหลังจากประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในแล้ว แนวการสอบบัญชีจะประกอบด้วยวิธีการตรวจสอบรายการต่าง ๆ ในงบการเงินที่จะช่วยให้ผู้ช่วย (ผู้ปฏิบัติงาน) ใช้เป็นคู่มือในการทำงานและให้ผู้สอบบัญชีคุมงานของคนให้เป็นไปตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป

แนวการสอบบัญชีของสหกรณ์ออมทรัพย์

จากการศึกษาข้อมูลและการเตรียมการตรวจสอบเพื่อจัดทำแนวการตรวจสอบที่จะนำไปใช้ในการตรวจสอบสหกรณ์ออมทรัพย์ให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามที่จะเสนอต่อไปนี้สามารถแบ่งแนวการตรวจสอบออกเป็น 4 ด้านด้วยกันคือ

1. แนวการตรวจสอบด้านสินทรัพย์
2. แนวการตรวจสอบด้านหนี้สินและทุน
3. แนวการตรวจสอบด้านรายได้
4. แนวการตรวจสอบด้านค่าใช้จ่าย

ก่อนที่ผู้สอบบัญชีสหกรณ์จะทำการตรวจสอบรายการต่าง ๆ ในงบการเงินนั้น ผู้สอบบัญชีจะต้องศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสหกรณ์ออมทรัพย์นั้น ๆ ดังนี้

การตรวจสอบทั่วไป

1. ศึกษาข้อบังคับ ระเบียบและคำแนะนำต่าง ๆ เกี่ยวกับการเงินการบัญชีของสหกรณ์ที่คงปฏิบัติ เพื่อพิจารณาว่าการปฏิบัติงานของสหกรณ์เป็นไปตามข้อบังคับและระเบียบหรือไม่
2. ศึกษาผังการจัดแบ่งส่วนงานและการแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่สหกรณ์

3. อ่านรายงานการประชุมใหญ่ รายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินการ เพื่อให้ทราบถึงมติเกี่ยวกับการเงิน การบัญชีของสหกรณ์
4. ศึกษารายงานการสอบบัญชี และกระดาษทำการของผู้สอบบัญชีปีก่อน เพื่อให้ทราบถึงข้อสังเกตจากการตรวจสอบ หรือคำแนะนำที่ผู้สอบบัญชีปีก่อนแจ้งให้สหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่อง
5. ติดตามตรวจสอบการแก้ไขปรับปรุงตามข้อสังเกตและคำแนะนำที่สหกรณ์ต้องปฏิบัติ
6. ตรวจสอบความถูกต้องของการเปิดบัญชีตามงบดุลในปีก่อน

1. แนวการตรวจสอบด้านสินทรัพย์

สินทรัพย์ที่สำคัญของสหกรณ์ออมทรัพย์ได้แก่ เงินสดและเงินฝากธนาคาร ลูกหนี้ตั๋วแทนตักเงินส่ง ลูกหนี้เงินให้กู้ วัสดุคงเหลือ สินทรัพย์ถาวรและสินทรัพย์อื่น

1.1 เงินสดและเงินฝากธนาคาร เงินสด หมายถึง เงินสดในมือที่เป็นธนบัตร เหรียญกษาปณ์ เช็คที่ไม่ได้นำฝาก เช็คเดินทาง คราฟท์ และเงินฝากธนาคารทุกประเภท เนื่องจากเงินสดและเงินฝากธนาคารเป็นสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องมากที่สุด โดยลักษณะแล้วจะมีความเสี่ยงสูงที่อาจเกิดการทุจริตได้ง่าย แต่เมื่อพิจารณาด้านการควบคุมภายในแล้ว พบว่าระบบการควบคุมภายในของสหกรณ์ออมทรัพย์อยู่ในขั้นดี ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงที่จะเกิดการทุจริตลงได้

จากการศึกษาระบบการควบคุมภายในด้านเงินสดและเงินฝากธนาคารของสหกรณ์ออมทรัพย์พบว่าสหกรณ์ออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีระบบการควบคุมภายในเพียงพอ กล่าวคือ

1.1.1 เงินสดมีวิธีเก็บรักษาโดยมั่นคงและปลอดภัยในตู้निรภัยของสหกรณ์เองหรือตู้นิรภัยของส่วนราชการ รวมทั้งมีการกำหนดวงเงินชั้นสูงที่จะเก็บไว้ในสำนักงานสหกรณ์ซึ่งแล้วแต่ว่าสหกรณ์ออมทรัพย์ใดจะกำหนดว่าเป็นจำนวนเงินเท่าใด ส่วนที่เกินกว่ากำหนดให้นำฝากธนาคาร (ตามระเบียบว่าด้วยการรับจ่าย และเก็บรักษาเงินของสหกรณ์)

- 1.1.2 รายรับต่าง ๆ นำมาลงบัญชีทันทีและนำฝากธนาคารตั้งจำนวน
- 1.1.3 รายจ่ายต่าง ๆ มีการอนุมัติจ่ายและจ่ายเป็นเงินสดหรือเช็คแล้วแต่กรณี
- 1.1.4 มีผู้เก็บรักษาเงินสดรับติดขอใบการรับจ่ายและเก็บรักษาเงินโดยเฉพาะ และไม่มีหน้าที่เกี่ยวกับการลงบัญชี การพิสูจน์ยอดเงินฝากธนาคาร และการอนุมัติจ่าย
- 1.1.5 มีการลงบัญชีแสดงรายรับและรายจ่ายประจำวันให้เป็นปัจจุบันทุกวัน ครอบคลุมหลักฐานประกอบการลงบัญชีครบถ้วนสมบูรณ์ และมีการตรวจนับเงินสดคงเหลือให้ตรงกับยอดบัญชีเงินสดทุกวัน (ตามระเบียบว่าด้วยการรับจ่ายและเก็บรักษาเงินของสหกรณ์)
- 1.1.6 มีการควบคุมเช็คลงวันที่ล่วงหน้าที่ได้รับจากลูกหนี้ เพื่อให้ได้อยู่ในวงเงินและระยะเวลาที่ให้เครดิตและให้มีการนำฝากธนาคารตามวันที่ลงไว้ในเช็คมีการจัดทำทะเบียนคุมเช็ค

ในกรณีที่ระบบการควบคุมภายในดี ผู้สอบบัญชีควรจะทดสอบการปฏิบัติตามระบบซึ่งจะทำให้สามารถช่วยลดปริมาณรายการที่จะทดสอบความถูกต้องของรายการบัญชี แต่ในกรณีที่ระบบการควบคุมภายในไม่ดี ผู้สอบบัญชีควรเพิ่มปริมาณการทดสอบความถูกต้องของรายการบัญชี

แนวการตรวจสอบ - เงินสดและเงินฝากธนาคาร

วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ เงินสดและเงินฝากธนาคารได้แก่

1. เพื่อให้แน่ใจว่าเงินสดคงเหลือวันสิ้นปีมีอยู่จริงและเป็นเงินที่สหกรณ์อาจใช้จ่ายได้โดยไม่มีข้อจำกัด
2. เพื่อให้แน่ใจว่ายอดคงเหลือในบัญชีเงินสด เป็นยอดที่ถูกต้องและมีเอกสารประกอบรายการบัญชีโดยสมบูรณ์
3. เพื่อให้แน่ใจว่ารายรับทั้งสิ้นที่สหกรณ์ได้รับได้นำมาลงบัญชีทันทีโดยครบถ้วน
4. เพื่อให้แน่ใจว่ารายจ่ายต่าง ๆ มีความถูกต้องสมบูรณ์และเป็นรายจ่ายของ

สหกรณ์โดยแท้จริง และเป็นไปตามระเบียบมติที่ประชุมคณะกรรมการหรือที่ประชุมใหญ่

5. เพื่อเสนอข้อสังเกตเกี่ยวกับข้อบกพร่องของการควบคุมภายในด้านเงินสด และเงินฝากธนาคาร ให้คณะกรรมการดำเนินการทราบ

วิธีการตรวจสอบ

1. ตรวจสอบเงินสดคงเหลือในมือ ณ วันสิ้นปี
2. ตรวจสอบใบสำคัญประกอบรายการรับเงิน โดย
  - 2.1 เลือกใบเสร็จรับเงิน จำนวน....โดยวิธี....

แต่ละรายการที่เลือกมาให้ตรวจกับสำเนาใบหน้าเก็บเงิน

- 2.2 เลือกใบเสร็จรับเงินพิเศษ จำนวน....โดยวิธี....

แต่ละรายการที่เลือกมาให้ตรวจสอบกับรายการรับเงินในสมุดสรุประจำวันว่าถูกต้องตรงกันทั้งวันที่และจำนวนเงิน

- 2.3 เลือกรายการนำฝากธนาคารจากสมุดสรุประจำวันจำนวน..... โดยวิธี..... แต่ละรายการที่เลือกมาตรวจกับใบนำฝากธนาคาร หรือสมุดคู่ฝากของธนาคาร และใบแจ้งยอดธนาคารว่าถูกต้องตรงกันทั้งวันที่และจำนวนเงิน

3. ตรวจสอบใบสำคัญประกอบรายการจ่ายเงิน โดย

- 3.1 เลือกรายการจ่ายในสมุดสรุประจำวันจำนวน....โดยวิธี....

แต่ละรายการที่เลือกมาตรวจกับใบสำคัญจ่ายว่ามีรายละเอียดตรงกันทั้งจำนวนเงิน และวันที่และตรวจการอนุมัติจ่าย

- 3.2 แต่ละรายการที่เลือกมาในข้อ 3.1 ให้ทดสอบการคำนวณ

- 3.3 แต่ละรายการที่เลือกมาในข้อ 3.1 ให้ตรวจสอบการผ่านรายการจากสมุดสรุประจำวันไปยังสมุดรวมบัญชีทั่วไป

- 3.4 เลือกรายการถอนเงินฝากธนาคารจากสมุดสรุประจำวันจำนวน....โดยวิธี.... แต่ละรายการที่เลือกมาตรวจกับใบถอนเงินฝากธนาคาร หรือสมุดคู่ฝากของธนาคารและใบแจ้งยอดธนาคารว่าถูกต้องตรงกันทั้งวันที่และจำนวนเงิน

4. ขอยินยันยอดเงินฝากกับธนาคาร

5. ขอบกระทบยอดเงินฝากธนาคารจากสหกรณ์หรือทางบกระทบยอดเงิน

ฝากธนาคาร ณ วันสิ้นปี โดยเริ่มจากยอดคงเหลือตามใบแจ้งยอดธนาคารพิสูจน์ไปหายอดคงเหลือตามสมุดบัญชี

6. ตรวจสอบรายการรับ-จ่ายเงินทะเบียนคุมเช็คโดย

6.1 เลือกรายการรับจากทะเบียนคุมเช็คจำนวน....โดยวิธี.....

แต่ละรายการที่เลือกมาตรวจกับใบแจ้งยอดธนาคารว่าจำนวนเงินตรงกันและวันที่ตรงกัน

6.2 เลือกรายการจ่ายจากทะเบียนคุมเช็คจำนวน....โดยวิธี....

แต่ละรายการที่เลือกมาตรวจกับใบแจ้งยอดธนาคารว่าจำนวนเงินตรงกันและวันที่ตรงกัน

1.2 ลูกหนี้ชั่วคราวหักเงินส่ง เป็นลูกหนี้ที่เกิดจากหน่วยงานที่เป็นตัวแทนเก็บเงินค่าหุ้นรายเดือน และเงินรับชำระหนี้แทนสหกรณ์ ส่งเงินให้สหกรณ์ไม่ครบถ้วน สหกรณ์จึงตั้งหน่วยงานนั้นเป็นลูกหนี้ชั่วคราว

แนวการตรวจสอบ-ลูกหนี้ชั่วคราวหักเงินส่ง

วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบลูกหนี้ชั่วคราวหักเงินส่ง ได้แก่

1. เพื่อให้แน่ใจว่าการบันทึกบัญชีลูกหนี้เป็นไปโดยถูกต้อง
2. เพื่อให้แน่ใจว่าลูกหนี้ชั่วคราวหักเงินส่งมีตัวตนอยู่จริง และยอมรับหนี้ที่มีอยู่

ความบัญชีลูกหนี้

วิธีการตรวจสอบ

1. ตรวจสอบหลักฐานการมอบหมายให้เป็นตัวแทนหักเงินส่งต่อสหกรณ์
2. ตรวจสอบรายการตั้งเงินหักส่งและการส่งเงินโดย
  - 2.1 เลือกรายการลูกหนี้ชั่วคราวจากสมุดสรุประจำวันจำนวน...
โดยวิธี..... แต่ละรายการที่เลือกมาตรวจสอบกับบันทึกการรับมอบเงินส่งสหกรณ์
  - 2.2 เลือกรายการชำระหนี้จากสมุดสรุประจำวันจำนวน.....
โดยวิธี..... แต่ละรายการที่เลือกมาตรวจกับใบนำส่งเงินของลูกหนี้ชั่วคราว
3. ตรวจสอบรายละเอียดลูกหนี้ชั่วคราวหักเงินส่ง โดยขอรายละเอียดลูกหนี้ชั่วคราวหักเงินส่ง เปรียบเทียบกับบัญชีย่อยลูกหนี้ชั่วคราวหักเงินส่งว่ามียอดตรงกัน ตรวจการ

บวกเลขในรายละเอียดและ เปรียบเทียบกับบัญชีคุมยอด

4. ขอยืนยันยอดลูกหนี้ตัวแทนหัก เงินส่งทุกราย โดยวิธีตอบทุกกรณี
5. สอบถามและติดตามหาสาเหตุของการ เป็นลูกหนี้ตัวแทน

1.3 ลูกหนี้เงินกู้ ลูกหนี้เงินกู้ของสหกรณ์ออมทรัพย์มี 3 ประเภทคือ เงินกู้ฉุกเฉิน เงินกู้สามัญ และเงินกู้พิเศษ ซึ่งลูกหนี้เงินกู้ทั้งสามประเภทจะมีระเบียบปฏิบัติไว้แล้วแต่ว่าสหกรณ์ใดจะกำหนดวงเงินให้กู้เท่าใด การตรวจสอบลูกหนี้มีความสำคัญรองลงมาจาก การตรวจสอบเงินสด เพราะลูกหนี้เงินกู้เกี่ยวข้องกับรายได้ดอกเบี้ย และลูกหนี้เป็นสินทรัพย์ที่อาจทุจริตได้ง่าย เช่น การจัดทำหนังสือปลอม การแก้ไขจำนวนเงินกู้ให้สูงและหักยอดไป เป็นต้น อย่างไรก็ตามระบบการควบคุมภายในด้านลูกหนี้เงินกู้ของสหกรณ์ออมทรัพย์มีดังนี้

1.3.1 มีการแบ่งแยกหน้าที่ระหว่าง การควบคุมเครดิต การจ่ายเงินกู้ การรับชำระหนี้ การลงบัญชีลูกหนี้รายตัว การลงบัญชีคุมยอดโดยมีคณะกรรมการดำเนินการพิจารณาวินิจฉัยให้เงินกู้แก่สมาชิก การกำหนดหลักทรัพย์ค้ำประกัน มีการแบ่งแยกหน้าที่เจ้าหน้าที่สหกรณ์รับผิดชอบแต่ละหน่วย

1.3.2 มีการจัดทำบัญชีลูกหนี้เงินกู้รายตัวแยกต่างหากจากบัญชีคุมยอดลูกหนี้เงินกู้ เพื่อพิสูจน์ความถูกต้องของการลงบัญชี

1.3.3 มีการพิจารณาอนุมัติการให้กู้แก่สมาชิก เป็นรายบุคคลเพื่อป้องกันไม่ให้สมาชิกผู้เกินกว่าฐานะของตน

จากระบบการควบคุมภายในของสหกรณ์ออมทรัพย์ด้านลูกหนี้เงินกู้ จะเห็นว่าอยู่ในขั้นที่ดี ดังนั้นผู้สอบบัญชีสามารถที่จะเลือกรายการทดสอบได้

แนวการตรวจสอบ - ลูกหนี้เงินกู้

วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ ลูกหนี้เงินกู้ ได้แก่

1. เพื่อให้แน่ใจว่าการให้เงินกู้ถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับว่าด้วยเงินให้สมาชิกผู้ มีหลักฐานการ เป็นหนี้อย่างสมบูรณ์ และหลักประกันถูกต้อง
2. เพื่อให้แน่ใจว่า การชำระหนี้เป็นไปตามสัญญา การบันทึกบัญชีเป็นไปโดย

ถูกต้อง

3. เพื่อให้แน่ใจว่าลูกหนี้เงินกู้คงเหลือมีตัวตนอยู่จริง และยอมรับหนี้ที่มีอยู่
ความบัญชีลูกหนี้

วิธีการตรวจสอบ

1. ตรวจสอบการอนุมัติและการจ่ายเงินกู้แก่สมาชิก

1.1 ตรวจสอบรายละเอียดในสัญญาเงินกู้ทุกประเภท

1.1.1 เลือกสัญญาเงินกู้ทุกประเภทที่ให้ผู้กู้ในปัจจุบันจำนวน...
โดยวิธี... แต่ละรายการที่เลือกมาให้ตรวจสอบรายละเอียดกับรายงานการประชุมคณะ
กรรมการเงินกู้ เพื่อให้แน่ใจว่าการให้กู้เป็นไปตามหลักเกณฑ์การให้กู้ วงเงินกู้ การสำ
ประกัน และการชำระคืนตรงตามเงื่อนไข

1.1.2 แต่ละรายการที่เลือกมาตามข้อ 1.1.1 ตรวจสอบการ
สำประกันว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดทั้งจำนวนสมาชิกที่สำประกัน หลักทรัพย์ที่เข้า
สำประกัน ลายเซ็นผู้สำประกัน หรือเอกสารสำประกันอื่น

1.2 ตรวจสอบการจ่ายเงินกู้

1.2.1 เลือกรายการจ่ายเงินกู้จากทะเบียนหนังสือเงินทุก
ประเภท จำนวน... โดยวิธี... แต่ละรายการที่เลือกมาให้ตรวจกับรายการในหนังสือ
สัญญาเงินกู้ทุกประเภทให้ตรงกันทั้ง เลขที่หนังสือสัญญา ชื่อผู้กู้ จำนวนเงินกู้ การสำประกัน
การส่งเงินงวดชำระหนี้

1.2.2 เลือกรายการจ่ายเงินกู้จากสมุดสรุบบประจำวัน
จำนวน... โดยวิธี... แต่ละรายการที่เลือกมาให้ตรวจกับรายการจ่ายเงินกู้ตาม
ทะเบียนหนังสือเงินทุกประเภทว่ามียอดตรงกัน

2. ตรวจสอบการรับชำระหนี้เงินกู้จากสมาชิก

2.1 เลือกรายการรับชำระหนี้ในสมุดสรุบบประจำวัน จำนวน.....
โดยวิธี... แต่ละรายการที่เลือกตรวจกับสำเนาใบรับเงิน สำเนาใบรับเงินพิเศษ ว่า
ตรงกันทั้งวันที่ และจำนวนเงิน

2.2 เลือกใบรับเงินจำนวน....โดยวิธี....

แต่ละรายการที่เลือกมาตรวจกับสัญญาเงินผู้ว่าจ้างทำใบรับเงินตรงกับงวดชำระหนี้ในสัญญา

2.3 แต่ละรายการที่เลือกมาในข้อ 2.2 ทดสอบการคำนวณการรับชำระหนี้ เปรียบเทียบกับยอดในสมุดสรุประจำวัน

3. ตรวจสอบการบันทึกบัญชีลูกหนี้เงินผู้

3.1 เลือกรายการจากทะเบียนหนังสือผู้เงินจำนวน....โดยวิธี....
แต่ละรายการที่เลือกมาตรวจการผ่านรายการไปยังบัญชีย่อยลูกหนี้เงินผู้

3.2 เลือกรายการรับชำระหนี้จากสมุดสรุประจำวันจำนวน....
โดยวิธี... แต่ละรายการที่เลือกมาตรวจการผ่านรายการไปยังบัญชีย่อยลูกหนี้เงินผู้

3.3 แต่ละรายการที่เลือกมาในข้อ 3.2 ตรวจการผ่านรายการไปยัง
สมุดรวมบัญชีทั่วไป

3.4 ตรวจการกระทบยอดระหว่างบัญชีลูกหนี้เงินผู้ กับบัญชีย่อยลูกหนี้
เงินผู้ โดย

3.4.1 รวมยอดบัญชีย่อยลูกหนี้เงินผู้รายตัวทุกหน่วย เปรียบเทียบกับ
บัญชีคุมยอดของหน่วยนั้นว่ามียอดตรงกัน

3.4.2 ขอรายละเอียดบัญชีย่อยลูกหนี้รายตัว รายหน่วย (ยอด
ท้ายเล่ม) และ เปรียบเทียบกับยอดในบัญชีย่อยลูกหนี้ว่าตรงกัน ตรวจการบวกเลขใน
รายละเอียด และ เปรียบเทียบกับยอดในบัญชีคุมยอด

3.4.3 คัดตามหาสาเหตุกรณีมีข้อแตกต่าง

4. ตรวจสอบความถูกต้องของยอดลูกหนี้ โดยการขอคำยืนยันยอดลูกหนี้ทุก
รายโดยวิธีตอบทุกกรณี

5. ตรวจสอบการตั้งหนี้สงสัยจะสูญโดยขอรายละเอียดลูกหนี้ที่ค้างนานเกิน
กำหนด สอบถามสาเหตุและพิจารณาตั้งหนี้สงสัยจะสูญ

1.4 วัสดุคงเหลือ วัสดุคงเหลือหมายถึง สิ่งของที่สหกรณ์ซื้อไว้ใช้งาน
สำนักงานคงเหลืออยู่ ณ วันสิ้นปี เป็นสิ่งของที่ซื้อหรือได้มาเพื่อใช้ในการดำเนินงาน ซึ่ง
โดยปกติใช้หมดคาบในระยะเวลาสั้นหรือภายใน 1 ปี เช่น เครื่องเขียนแบบพิมพ์ วัสดุสำนักงาน

ซึ่งวิธีการควบคุมภายในด้านวัสดุคงเหลือของสหกรณ์ออมทรัพย์จะเป็นดังนี้

1.4.1 มีการทำทะเบียนวัสดุสำนักงาน ควบคุมการนำเข้า และเบิกจ่าย

1.4.2 การเบิกจ่ายวัสดุสำนักงานมีการจัดทำใบเบิกวัสดุเป็นหลักฐานประกอบ

แนวการตรวจสอบ - วัสดุคงเหลือ

วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบวัสดุคงเหลือ มีดังนี้

1. เพื่อให้แน่ใจว่าวัสดุคงเหลือมีอยู่จริง มีปริมาณคงเหลือตามที่ควร และแสดงในราคาที่ถูกค้อง
2. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของจำนวนที่คิดเป็นค่าใช้จ่ายประจำปี

วิธีการตรวจสอบ

1. ตรวจสอบวัสดุคงเหลือ
  - 1.1 เลือกรายการวัสดุคงเหลือจากทะเบียนวัสดุจำนวน....โดยวิธี... แต่ละรายการที่เลือกมาตรวจกับวัสดุคงเหลือที่มีอยู่จริง
  2. ตรวจสอบปริมาณตามที่ควรเหลือ โดย
    - 2.1 เลือกเอกสารการจ่ายซื้อวัสดุสำนักงาน (ใบเสร็จรับเงินหรือใบสำคัญจ่าย) จำนวน....โดยวิธี.... แต่ละรายการที่เลือกมาให้ตรวจกับรายการเพิ่มวัสดุสำนักงานในทะเบียนวัสดุสำนักงานว่าถูกต้องตรงกันทั้งราคาและปริมาณ
    - 2.2 แต่ละรายการที่เลือกมาในข้อ 2.1 ตรวจกับรายการจ่ายในสมุดสรุปประจำวัน และตรวจการผ่านรายการไปยังสมุดรวมบัญชีทั่วไป
    - 2.3 เลือกหลักฐานใบเบิกวัสดุสำนักงานจำนวน....โดยวิธี.... แต่ละรายการที่เลือกมาตรวจสอบการอนุมัติและการบันทึกการจ่ายในทะเบียนวัสดุสำนักงาน
    - 2.4 แต่ละรายการที่เลือกมาในข้อ 2.3 ตรวจกับรายการเบิกจ่ายในสมุดสรุปประจำวัน

2.5 เลือกรายการวัสดุสำนักงานจากทะเบียนวัสดุสำนักงานจำนวน . . . .
โดยวิธี . . . . . แต่ละรายการที่เลือกมาตรวจการบันทึกรายการในสมุดสรุปประจำวัน

2.6 ตรวจสอบการตัดยอดวัสดุสำนักงานเป็นค่าใช้จ่ายประจำปี โดย

2.6.1 ถ้าบันทึก เป็นค่าใช้จ่ายตั้งจำนวนให้หน่วยออกคงเหลือจากการตรวจนับมาปรับปรุงกับค่าใช้จ่ายประจำปี รอนกลับเป็นสินทรัพย์

2.6.2 ถ้าบันทึก เป็นสินทรัพย์ ให้หน่วยออกคงเหลือจากการตรวจนับหักจากยอดที่บันทึกไว้ ผลต่างจะเป็นค่าใช้จ่ายประจำปี

3. ตรวจสอบการแสดงราคาที่ถูกค้อง โดย

3.1 เลือกรายการวัสดุสำนักงานจากทะเบียนวัสดุตามข้อ 2.5 ทดสอบการคำนวณ การที่ราคาทุนตามแบบ FIFO

1.5 สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น สินทรัพย์หมุนเวียนอื่นของสหกรณ์ออมทรัพย์ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายจ่ายล่วงหน้า เช่น ค่าเบี้ยประกันภัยจ่ายล่วงหน้า ค่าเช่าจ่ายล่วงหน้า และรายได้ค้างรับ เช่น ค่าเช่าค้างรับ

แนวการตรวจสอบ-สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น

วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ

1. เพื่อให้แน่ใจว่ารายการต่าง ๆ นาม่าบันทึกบัญชีถูกต้อง
2. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของจำนวนที่ตัดบัญชี เป็นรายได้ หรือ ค่าใช้จ่ายปัจจุบัน

วิธีการตรวจสอบ

1. ค่าใช้จ่ายจ่ายล่วงหน้า ค่าเช่าจ่ายล่วงหน้า
  - 1.1 ตรวจสอบการจ่ายค่าใช้จ่ายล่วงหน้าโดย
    - 1.1.1 เลือกใบสำคัญจ่ายหรือใบเสร็จรับเงิน จำนวน . . . . .
โดยวิธี . . . . . แต่ละรายการที่เลือกมาตรวจสอบกับรายการค่าเบี้ยประกันจ่ายล่วงหน้า หรือรายการค่าเช่าจ่ายล่วงหน้าในสมุดสรุปประจำวัน

1.1.2 แต่ละรายการที่เลือกมาในข้อ 1.1.1 ให้ตรวจกับรายละเอียดในกรมธรรม์ประกันภัย หรือสัญญาเช่า ว่าถูกต้องตรงกัน

1.1.3 ทหารายละเอียดกรมธรรม์ประกันภัยที่มีผลใช้บังคับระหว่างปี โดยดูจากจำนวนเงินที่เอาประกัน ระยะเวลาที่เอาประกัน

1.2 ตรวจสอบการตัดค่าใช้จ่ายเป็นของปีปัจจุบัน โดยคำนวณค่าเบี้ยประกันจ่ายล่วงหน้าที่ต้องเหลือหรือค่าเช่าจ่ายล่วงหน้าที่ต้องเหลือ ณ วันสิ้นปี ปรับปรุงเป็นค่าใช้จ่ายของปีปัจจุบัน

2. รายได้ค้างรับ

2.1 ตรวจสอบเอกสารหลักฐานให้แก่ สัญญาเช่า เพื่อดูเงื่อนไขและข้อกำหนดเกี่ยวกับรายได้ค้างรับ

2.2 ตรวจสอบการบันทึกบัญชีค้างรับว่าถูกต้องตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไข

2.2.1 เลือกรายการค้างรับจากบัญชีแยกประเภทจำนวน....
โดยวิธี.... แต่ละรายการที่เลือกมาตรวจกับรายละเอียดในสัญญาเช่าว่าตรงกันทั้งงวดการชำระและจำนวนเงิน

1.6 สินทรัพย์ถาวร สินทรัพย์ถาวรเป็นสินทรัพย์ที่มีลักษณะคงทนใช้ใน การดำเนินงานนานกว่ารอบระยะเวลาการดำเนินงานปกติ สินทรัพย์ถาวรจะมีทั้งที่มีตัวตน และไม่มีตัวตน ได้แก่ ที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง ยานพาหนะ เครื่องใช้สำนักงาน สิทธิ การเช่า การควบคุมภายในด้านสินทรัพย์ถาวรของสหกรณ์ออมทรัพย์จะเป็นดังนี้

1.6.1 การซื้อหรือจัดสร้างสินทรัพย์ถาวร ได้มีการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของสหกรณ์

1.6.2 มีการจัดทำทะเบียนสินทรัพย์ถาวร

1.6.3 การเลิกใช้หรือจำหน่าย มีการอนุมัติและปรับปรุงบัญชี
ถูกต้อง

1.6.4 มีนโยบายการตัดค่าเสื่อมราคาตามระเบียบที่ทางราชการกำหนด คือระเบียบกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์ พ.ศ. 2531

แนวการตรวจสอบ - สิ้นทรัพย์ถาวร

วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบสิ้นทรัพย์ถาวร ได้แก่

1. เพื่อให้แน่ใจว่าสิ้นทรัพย์ถาวรที่บันทึกบัญชีมีอยู่จริง และเป็นกรรมสิทธิ์ของ สหกรณ์
2. เพื่อให้แน่ใจว่าการเพิ่มขึ้นของสิ้นทรัพย์ถาวรระหว่างปีได้บันทึกบัญชีอย่าง ถูกต้องและไม่ได้บันทึกรายการจ่ายที่เป็นทุนที่มีสาระสำคัญเป็นค่าใช้จ่าย
3. เพื่อให้แน่ใจว่าสิ้นทรัพย์ถาวรที่เลิกใช้ ได้บันทึกบัญชีโดยถูกต้อง
4. เพื่อให้แน่ใจว่าค่าเสื่อมราคาสำหรับปีและค่าเสื่อมราคาสะสม ณ วันสิ้นปี ได้แสดงไว้ถูกต้อง ค่าเสื่อมราคาได้คำนวณตามระเบียบการบัญชีของสหกรณ์ พ.ศ. 2531
5. เพื่อให้แน่ใจว่าสิ้นทรัพย์ถาวรที่นำไปจำหน่ายหรือค้าประกันได้เปิดเผยไว้ ในหมายเหตุประกอบงบการเงินโดยครบถ้วน

วิธีการตรวจสอบ

1. ขอสำเนารายละเอียดรายการกระทบยอดคงเหลือของบัญชีสิ้นทรัพย์ถาวร และค่าเสื่อมราคาสะสมในรูปกระดาษทำการสิ้นทรัพย์ถาวร เปรียบเทียบกับบัญชีคุมยอดใน บัญชีแยกประเภท โดย
  - 1.1 เลือกรายการสิ้นทรัพย์ถาวรจากบัญชีสิ้นทรัพย์ถาวรจำนวน . . . . . โดยวิธี . . . . . แต่ละรายการที่เลือกมาตรวจสอบการบวก เลขในกระดาษทำการและในราย ละเอียดการกระทบยอดคงเหลือ
  - 1.2 เปรียบเทียบยอดรวมตามรายละเอียดกับยอดคงเหลือในบัญชีแยก ประเภท
2. ขอรายละเอียดสิ้นทรัพย์ถาวรที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงในระหว่างงวด เปรียบ เทียบกับการบันทึกบัญชีสิ้นทรัพย์ถาวรระหว่างงวด โดย
  - 2.1 เลือกรายการสิ้นทรัพย์ถาวรที่เพิ่มขึ้นจากทะเบียนสิ้นทรัพย์ถาวร จำนวน . . . . . โดยวิธี . . . . . แต่ละรายการที่เลือกมาตรวจสอบกับเอกสารการจ่าย เช่น ใบเสร็จรับเงิน ใบกำกับสินค้า
  - 2.2 เลือกรายการสิ้นทรัพย์ถาวรที่ลดลงจากทะเบียนสิ้นทรัพย์ถาวร

จำนวน . . . . โดยวิธี . . . แต่ละรายการที่เลือกมาตรวจสอบกับเอกสารการจำหน่าย เช่น ใบเสร็จรับเงิน ใบสำคัญรับเงิน

2.3 รายการที่เลือกมาในข้อ 2.1 และ 2.2 ตรวจสอบอนุมัติให้จัดซื้อหรือจำหน่ายตามรายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินการ

3. ทดสอบการคำนวณกำไรขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์ถาวรโดยเปรียบเทียบราคาขายกับต้นทุนของสินทรัพย์ถาวรสุทธิหลังจากหักค่าเสื่อมราคาแล้ว

4. ตรวจสอบรายการเปลี่ยนแปลงค่าเสื่อมราคาระหว่างงวด โดยการคำนวณตามระเบียบที่ทางราชการกำหนด

5. สอบทานบัญชีค่าใช้จ่ายซ่อมแซมและบำรุงรักษา เพื่อให้แน่ใจว่าไม่มีรายจ่ายฝ่ายทุนที่ได้บันทึกไว้เป็นค่าใช้จ่าย

6. ตรวจสอบสินทรัพย์ถาวร โดยเลือกรายการสินทรัพย์ถาวรจากทะเบียนสินทรัพย์ถาวรตรวจกับของจริงว่าตรงกัน

7. ตรวจสอบกรรมสิทธิ์ในสินทรัพย์ เช่น โฉนดที่ดิน สัญญาซื้อขาย ทะเบียนรถยนต์

8. ตรวจสอบว่าได้มีการนำสินทรัพย์ไปใช้เป็นหลักประกันหนี้สินหรือไม่ ในกรณีที่มีการนำสินทรัพย์ไปค้ำประกันหลายรายการให้ขอรายละเอียดสินทรัพย์ที่นำไปค้ำประกันและจำนวนหนี้สินที่เกี่ยวข้องกัน พร้อมติดคามดูการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวโดยถูกต้องและเพียงพอ

1.7 สินทรัพย์อื่น สินทรัพย์อื่นหมายถึง สินทรัพย์ที่ไม่อาจแสดงในงบดุลเป็นสินทรัพย์ประเภทใดโดยเฉพาะ ได้แก่ รายจ่ายรอการตัดบัญชี เงินลงทุนต่าง ๆ เช่น หุ้นชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย สำหรับสหกรณ์ออมทรัพย์แล้วสินทรัพย์อื่นที่สำคัญ ได้แก่ เงินลงทุนหุ้นชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งการควบคุมภายในด้านสินทรัพย์อื่นจะเป็นดังนี้

1.7.1 มีการบันทึก เกี่ยวกับการลงทุนและติดคามรายได้จากเงินลงทุนนั้น

1.7.2 การลงทุนได้รับอนุมัติจากมติที่ประชุมและเป็นไปตามระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด

1.7.3 หลักฐานเอกสารที่สำคัญเก็บรักษาไว้ในที่มั่นคงปลอดภัย และเป็นชื่อของสหกรณ์

แนวการตรวจสอบ - สินทรัพย์อื่น

วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ สินทรัพย์อื่น ได้แก่

1. เพื่อให้แน่ใจว่าได้มีการบันทึกสินทรัพย์อื่นไว้ครบถ้วนตามความเป็นจริง
2. เพื่อให้สินทรัพย์อื่นแสดงในงบดุลโดยถูกต้อง

วิธีการตรวจสอบ

1. ตรวจสอบการบันทึกรายการสินทรัพย์อื่น โดย
  - 1.1 เลือกรายการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของสินทรัพย์อื่น จากบัญชีแยกประเภทจำนวน... โดยวิธี... แต่ละรายการที่เลือกมาตรวจกับเอกสารใบสำคัญ เช่น ใบหุ้นว่ามียอดถูกต้องตรงกัน และมีการอนุมัติโดยถูกต้อง
  - 1.2 ตรวจสอบการบันทึกรายการของข้อ 1.1 กับสมุดสรุปประจำวัน และการผ่านรายการไปยังสมุดรวมบัญชีทั่วไป
2. ตรวจสอบรายได้จากการลงทุนถือหุ้นว่าสัมพันธ์กับจำนวนหุ้นที่ถือ โดยทดสอบการคำนวณจากจำนวนหุ้นที่ถือกับอัตราดอกเบี้ยที่ได้รับ เปรียบเทียบกับบัญชีรายได้จากเงินลงทุนนั้น
3. ตรวจสอบใบหุ้นโดยเลือกรายการจากทะเบียนหุ้นมาตรวจกับของจริงว่าตรงกัน

2. แนวการตรวจสอบด้านหนี้สินและทุน

หนี้สินและทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่สำคัญ ได้แก่ หนี้สินหมุนเวียน หนี้สินระยะยาว หนี้สินอื่น และทุนของสหกรณ์

2.1 หนี้สินหมุนเวียน หนี้สินหมุนเวียนที่สำคัญของสหกรณ์ได้แก่ เงินเบิกเกินบัญชีธนาคารและเงินกู้ยืม ส่วนของหนี้ระยะยาวที่ถึงกำหนดชำระภายใน 1 ปี เจ้าหนี้เงินรับฝาก หนี้สินหมุนเวียนอื่น ซึ่งการควบคุมภายในด้านหนี้สินหมุนเวียนจะเป็นดังนี้

- 2.1.1 มีการแบ่งแยกหน้าที่ระหว่างการรับเงินกู้ การชำระเงินกู้
ตลอดจนการบันทึกบัญชีย่อยเจ้าหนี้
- 2.1.2 การกู้ยืมเงิน การรับฝากเงิน ใ้ค้ปฏิบัติอย่างถูกต้องตาม
ระเบียบข้อบังคับของสหกรณ์
- 2.1.3 มีการทดสอบรวมยอดคง เหลือในบัญชีย่อยเจ้าหนี้เปรียบ
เทียบกับยอดคง เหลือในบัญชีคุม
- 2.1.4 มีการลงบัญชีและปรับปรุงค่าน้ำใช้จ่ายค่างจ่ายเป็น
ประจำ

แนวการตรวจสอบ- หนี้สินหมุนเวียน

วัตถุประสงค์ในการตรวจสอบหนี้สินหมุนเวียน ได้แก่

1. เพื่อให้แน่ใจว่าการบันทึกบัญชีหนี้สินหมุนเวียนและแสดงรายการในงบการ
เงินอย่างถูกต้อง
2. เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบของสหกรณ์ คือมีการอนุมัติเอกสารต่าง ๆ
อย่างถูกต้องและครบถ้วน

วิธีการตรวจสอบ

1. เงินเบิกเกินบัญชีธนาคารและ เงินกู้ยืม
  - 1.1 ตรวจสอบการอนุมัติการกู้เงิน โดยตรวจดูหนังสือขอเบิกเงินเกิน
บัญชีธนาคาร ตรวจสอบวงเงินที่อาจเบิกได้ การลงนามส่งจ่ายและอัตราดอกเบี้ย ตรวจสอบสัญญา
กู้ยืมเงินของธนาคารกับรายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินการ
  - 1.2 ตรวจสอบการรับเงินกู้และการบันทึกบัญชี
    - 1.2.1 เลือกรายการรับเงินกู้จากสมุดสรุประจำวันจำนวน...
โดยวิธี... แต่จะรายการที่เลือกมาตรวจกับรายการ เงินเบิกเกินบัญชีธนาคารหรือรายการ
ฝากในบัญชีเงินฝากธนาคาร
  - 1.3 ตรวจสอบการจ่ายคืนเงินกู้
    - 1.3.1 เลือกรายการจ่ายคืนเงินกู้จากสมุดสรุประจำวันจำนวน...

โดยวิธี... แต่ละรายการที่เลือกมาตรวจกับรายการถอนเงินฝากธนาคารในบัญชีเงินฝาก
ธนาคาร

1.4 ขอคำยืนยันยอดเงินกู้คงเหลือ ณ วันสิ้นปี

1.5 ทดสอบการคำนวณดอกเบี้ยค้างจ่ายและปรับปรุงให้ถูกต้อง

2. ส่วนของหนี้สินระยะยาวที่ถึงกำหนดชำระภายใน 1 ปี

2.1 ตรวจสอบจำนวนหนี้ระยะยาวที่ถึงกำหนดชำระภายใน 1 ปีในสัญญา
เงินกู้ยืมระยะยาว

2.2 ตรวจสอบการบันทึกรายการส่วนของหนี้สินระยะยาวที่ถึงกำหนด
ชำระภายใน 1 ปี ในสมุดรวมบัญชีทั่วไป เป็นหนี้สินหมุนเวียนกับใบเรือนบัญชี

3. เจ้าหนี้เงินรับฝาก

3.1 ตรวจสอบรายการรับและจ่ายคืนเงินรับฝาก โดย

3.1.1 เลือกใบส่งเงินฝากสำหรับเดือน... แต่ละรายการที่
เลือกมาตรวจกับรายการรับเงินฝากในสมุดสรุปประจำวัน และตรวจการผ่านรายการไปยัง
สมุดรวมบัญชีทั่วไป

3.1.2 รายการที่เลือกมาในข้อ 3.1.1 ตรวจกับบัญชีย่อยเจ้าหนี้
เงินรับฝากว่ามีรายละเอียดตรงกันทั้งวันที่และจำนวนเงินที่ฝาก

3.1.3 เลือกใบถอนเงินฝากสำหรับเดือน... แต่ละรายการที่
เลือกมาตรวจกับรายการถอนเงินฝากในสมุดสรุปประจำวัน และตรวจการผ่านรายการไป
ยังสมุดรวมบัญชีทั่วไป

3.1.4 รายการที่เลือกมาในข้อ 3.1.3 ตรวจกับบัญชีย่อยเจ้าหนี้
เงินรับฝากว่ามียอดรายละเอียดตรงกันทั้งวันที่และจำนวนเงินที่ถอน

3.2 ทดสอบการคำนวณดอกเบี้ยจ่าย และปรับปรุงดอกเบี้ยค้างจ่าย

3.3 ตรวจสอบการบันทึกดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ทบเป็นต้นเงิน ณ วัน
สิ้นปี ในสมุดสรุปประจำวันกับใบเรือนบัญชี

3.4 เปรียบเทียบยอดรวมบัญชีย่อยเจ้าหนี้เงินรับฝาก กับบัญชีคุม ณ วัน
สิ้นปี

3.5 ขอคำยืนยันยอดเจ้าหนี้เงินรับฝากทุกราย ณ วันสิ้นปี

4. หนี้สินหมุนเวียนอื่น

4.1 ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย

4.1.1 ตรวจสอบสัญญา ข้อตกลงต่าง ๆ เพื่อให้ทราบหลักเกณฑ์ในการคำนวณค่าใช้จ่ายค้างจ่าย ได้แก่ สัญญาเช่า สัญญาจ่ายเงิน

4.1.2 ตรวจสอบการตั้งค่าใช้จ่ายค้างจ่าย โดยเลือกใบสำคัญจ่ายโดยเฉพาะเดือนสุดท้าย แล้วตรวจสอบค่าใช้จ่ายว่าลงบัญชีไว้แล้วถึงเดือนใด ค้างตั้งค้างจำนวนเท่าใด

4.2 เงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืนค้างจ่าย

4.2.1 ตรวจสอบการอนุมัติจ่ายอัตราเงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืนจากรายงานการประชุมใหญ่ประจำปี

4.2.2 ตรวจสอบหลักฐานการจ่ายเงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืน โดยเลือกใบสำคัญจ่ายเงินจำนวน...โดยวิธี... แต่ละรายการที่เลือกมาตรวจกับทะเบียนจ่ายเงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืน

4.2.3 เปรียบเทียบยอดคงเหลือในรายละเอียดเงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืนที่สทกรรแจ้งทำไว้กับบัญชีคุมยอด

2.2 หนี้สินระยะยาว หมายถึง หนี้สินซึ่งมีระยะเวลาการชำระคืนนานกว่า 1 ปี ในสทกรร(ออมทรัพย์)หนี้สินระยะยาวที่สำคัญ คือ เงินกู้ระยะยาว เป็นรายการที่มีความสำคัญ เนื่องจากมีจำนวนมาก และสัมพันธ์กับรายการดอกเบี้ยจ่ายและเงินงวดที่ต้องชำระแต่ละครั้ง การควบคุมภายในด้านหนึ่งในรายการจะเป็นดังนี้

1. มีการแบ่งแยกหน้าที่ระหว่างการรับเงินกู้ การจ่ายชำระหนี้และการจัดทำบัญชีย่อยเจ้าหนี้เงินกู้ระยะยาว

2. การกู้ยืมเงินมีการอนุมัติและเป็นไปตามระเบียบของสทกรร

3. มีการรวมยอดคงเหลือในบัญชีย่อยเจ้าหนี้เปรียบเทียบกับบัญชีคุมยอด

แนวการตรวจสอบ - หนี้สินระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบหนี้สินระยะยาว ได้แก่

1. เพื่อให้แน่ใจว่าการบันทึกหนี้สินระยะยาวครบถ้วนและ เป็นหนี้สินที่แท้จริงของสหกรณ์
2. เพื่อให้แน่ใจว่าการชำระคืน เงินต้นและดอกเบี้ยจ่ายบันทึกไว้ครบถ้วน การคำนวณดอกเบี้ยจ่ายถูกต้อง
3. เพื่อให้แน่ใจว่าได้มีการปฏิบัติตามเงื่อนไขของสัญญาเงินกู้เงินถูกต้อง
4. เพื่อให้ทราบถึงหลักประกันและรายละเอียดอื่น ๆ เกี่ยวกับหนี้สินระยะยาว เพื่อเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวในหมายเหตุประกอบงบการเงิน
5. เพื่อให้ทราบถึงส่วนของหนี้สินระยะยาวที่ถึงกำหนดชำระภายใน 1 ปี

วิธีการตรวจสอบ

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องครบถ้วนของ เอกสารการเป็นหนี้ โดยตรวจสอบสัญญาเงินกู้เงิน เกี่ยวกับจำนวนเงินที่กู้ กำหนดเวลาชำระคืน อัตราดอกเบี้ย กำหนดเวลาชำระดอกเบี้ย สิทธิประโยชน์ที่รับประกัน ตลอดจนมติของคณะกรรมการถูกต้อง
2. ตรวจสอบการรับเงินกู้ โดยเลือกรายการรับเงินกู้จากสมุดสรุประจำวันจำนวน... โดยวิธี... แต่ละรายการที่เลือกมาให้ตรวจกับใบสำคัญรับเงินพร้อมกับสัญญาเงินว่าถูกต้องตรงกันทั้งวันที่และจำนวนเงิน
3. ตรวจสอบการจ่ายคืนเงินต้นและดอกเบี้ย โดยเลือกรายการชำระหนี้จากสมุดสรุประจำวันจำนวน... โดยวิธี... แต่ละรายการที่เลือกมาให้ตรวจกับใบสำคัญจ่ายหรือใบเสร็จรับเงินของธนาคาร
4. ตรวจสอบการบันทึกบัญชี โดย
  - 4.1 รายการในข้อ 2 และ 3 ตรวจการผ่านรายการไปยังสมุดรวมบัญชีทั่วไปและบัญชีย่อยเจ้าหนี้เงินกู้
  - 4.2 เปรียบเทียบยอดคงเหลือจากบัญชีย่อยเจ้าหนี้กับบัญชีคุมยอดว่าตรงกัน
  - 4.3 ทดสอบการคำนวณดอกเบี้ยจ่ายว่าสัมพันธ์กับต้นเงินหรือไม่
5. ขอคำยืนยันยอดจาก เจ้าหนี้
6. คำนวณยอดส่วนที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี จากสัญญาเงินกู้เงิน

2.3 หนี้สินอื่น หนี้สินอื่นของสหกรณ์ออมทรัพย์ ได้แก่ เงินสะสม
เจ้าหน้าที่ สรรองบำเหน็จเจ้าหน้าที่ การควบคุมภายในด้านหนี้สินอื่นของสหกรณ์ออมทรัพย์
เป็นดังนี้

1. ได้มีการปฏิบัติถูกต้องตามระเบียบที่สหกรณ์กำหนดโดยเคร่งครัดว่าด้วย

แนวการตรวจสอบ - หนี้สินอื่น

วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบหนี้สินอื่น

1. เพื่อให้แน่ใจว่าได้มีการบันทึกหนี้สินอื่นโดยครบถ้วน และหนี้สินอื่นนั้นเป็น
หนี้สินอันแท้จริงของสหกรณ์

2. เพื่อให้แน่ใจว่าการชำระหนี้หรือการจ่ายเงินโดยถูกต้องครบถ้วน

3. เพื่อให้แน่ใจว่ามีการบันทึกรายการปรับปรุงบัญชีที่เกี่ยวข้องโดยครบถ้วน
และมีการปฏิบัติตามเงื่อนไขโดยถูกต้อง

วิธีการตรวจสอบ

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องครบถ้วนของเอกสารการเป็นหนี้ โดย

1.1 เลือกรายการรับเงินสะสมเจ้าหน้าที่จากสมุดสรุประจำวัน
เดือน...ตรวจสอบกับใบเสร็จรับเงิน หรือใบถอนบัญชี ว่ามียอดตรงกัน

1.2 ตรวจสอบการคำนวณเงินสรรองบำเหน็จเจ้าหน้าที่ตามเกณฑ์ที่
กำหนดโดยตรวจสอบกับระเบียบว่าด้วยสรรองบำเหน็จเจ้าหน้าที่ เพื่อปรับปรุงรายการ
คอนสิ้นปี

2. ตรวจสอบการจ่ายเงิน

2.1 เลือกรายการจ่ายเงินสะสมจากสมุดสรุประจำวันเดือน...
ตรวจกับใบสำคัญจ่ายว่าตรงกันทั้งวันที่และจำนวนเงิน และมีการอนุมัติครบถ้วน

2.2 ทดสอบการคำนวณดอกเบี้ยจ่ายเงินสะสมเจ้าหน้าที่

3. ตรวจสอบการบันทึกบัญชี โดย

3.1 เลือกรายการรับเงินสะสมเจ้าหน้าที่ในข้อ 1.1 ตรวจสอบการผ่านรายการไปยังสมุดรวมบัญชีทั่วไป และทะเบียนเงินสะสมเจ้าหน้าที่

3.2 เลือกรายการจ่ายเงินสะสมเจ้าหน้าที่ ในข้อ 2.1 ตรวจสอบการผ่านรายการไปยังสมุดรวมบัญชีทั่วไป และทะเบียนเงินสะสมเจ้าหน้าที่

3.3 เปรียบเทียบยอดรวมคงเหลือจากทะเบียนเงินสะสมเจ้าหน้าที่กับบัญชีคุมยอด

4. ขอคำยืนยันยอดจากเจ้าหน้าที่ทุกราย

2.4 ทุนของสหกรณ์ หมายถึง ส่วนของสมาชิกผู้ลงทุนถือหุ้นในสหกรณ์ เงินสำรองและทุนสะสมต่าง ๆ จากกำไรสุทธิประจำปี ซึ่งการควบคุมภายในจะมีดังนี้

1. มีการแบ่งแยกหน้าที่ระหว่างการออกหุ้น การชำระค่าหุ้น และการทำทะเบียนหุ้น

2. มีการเปรียบเทียบยอดรวมทุนเรือนหุ้นกับทะเบียนผู้ถือหุ้นให้ตรงกัน

แนวการตรวจสอบ - ทุนของสหกรณ์

วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบทุนของสหกรณ์

1. เพื่อให้การออกหุ้น การจัดสรรกำไร เป็นไปตามระเบียบของสหกรณ์

2. เพื่อประเมินผลการควบคุมภายในเกี่ยวกับการออกหุ้น การจัดทำทะเบียนสมาชิก การจ่ายเงินปันผล เงินเฉลี่ยคืน และโบนัส

3. เพื่อพิสูจน์ความถูกต้องของการจัดสรรกำไร เงินสำรอง ค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์ เงินปันผล เงินเฉลี่ยคืน ทุนสะสมตามข้อบังคับ และระเบียบต่าง ๆ

วิธีการตรวจสอบ

1. ทุนเรือนหุ้น

1.1 ตรวจสอบการสมัครเป็นสมาชิกและการถือหุ้น

1.1.1 ตรวจสอบการปฏิบัติตามข้อบังคับในการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ โดยตรวจสอบรายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินการ

1.2 ตรวจสอบการรับเงินค่าหุ้น

1.2.1 เลือกรายการรับเงินค่าหุ้นจากสมุดสรุประจำวัน

เดือน...ตรวจกับสำเนาใบเสร็จรับเงิน หรือใบรับเงินพิเศษ ว่ามียอดตรงกัน

1.3 ตรวจสอบการออกจากสหกรณ์และการถอนหุ้น

1.3.1 ตรวจสอบสภาพสมาชิกและการอนุมัติให้ออกจากสหกรณ์

จากรายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินการ

1.3.2 ตรวจสอบการจ่ายคืนค่าหุ้นจากรายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินการ

และเลือกการจ่ายค่าหุ้นในสมุดสรุประจำวันเดือน...ตรวจกับใบสำคัญจ่ายเงิน ว่ามียอดตรงกัน

1.4 ตรวจสอบการจัดทำบัญชีหุ้นเรือนหุ้น

1.4.1 เลือกรายการรับเงินค่าหุ้นจากข้อ 1.2.1 ตรวจสอบการผ่าน

รายการไปยังสมุดรวมบัญชีทั่วไป และทะเบียนหุ้น

1.4.2 เลือกรายการจ่ายคืนค่าหุ้นจากข้อ 1.3.2 ตรวจสอบการ

ผ่านรายการไปยังสมุดรวมบัญชีทั่วไป และทะเบียนหุ้น

1.4.3 เปรียบเทียบยอดคงเหลือจากทะเบียนหุ้นรายตัวกับบัญชี

คุมยอด

1.4.4 ตรวจสอบการแจ้งยืนยันยอดหุ้นเรือนหุ้นของสมาชิกแต่ละ

คน โดยเลือกรายละเอียดทะเบียนหุ้นรายตัวหน่วย.... เปรียบเทียบกับรายการคงเหลือในทะเบียนหุ้นรายตัว

2. เงินสำรอง

2.1 ตรวจสอบรายการเพิ่มยอดบัญชีเงินสำรอง กับรายงานการประชุม

ใหญ่เรื่องการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี ตรวจสอบรายการเพิ่มยอดเงินสำรองในสมุดสรุประจำวัน กับใบโอนบัญชี และการผ่านรายการไปยังสมุดรวมบัญชีทั่วไป

2.2 ตรวจสอบเงินรับบริจาคที่ผู้บริจาคไม่ได้ระบุวัตถุประสงค์ โดย

ตรวจสอบใบเสร็จรับเงิน (กรณีบริจาคเป็นเงินสด) หรือหลักฐานการรับบริจาค (กรณีบริจาคเป็นสินทรัพย์) กับรายการเพิ่มเงินสำรองในสมุดสรุประจำวัน

2.3 ตรวจสอบการตีราคาสินทรัพย์ที่ได้รับบริจาคจากรายงานการประชุม

คณะกรรมการค่าเงินการกับใบโอนบัญชี การบันทึกรายการในสมุดสรุปรประจำวันและการ
ผ่านรายการใบบัญชีที่เกี่ยวข้องคลอจนทะ เขียนสินทรัพย์ที่ได้รับบริจาคัน

3. หุนสะสมตาง ๗

3.1 ตรวจสอบการจ่ายหุนสะสมตาง ๗ ตามระเบียบข้อบังคับของสหกรณ์
โดยเลือกรายการจ่ายหุนสะสมจากสมุดสรุปรประจำวันตรงกับหลักฐานการจ่าย เช่น
ใบสำคัญจ่ายว่าถูกต้องตรงกันทั้งวันที่และจำนวนเงิน และเป็นไปตามระเบียบ โดยผ่าน
การอนุมัติจากคณะกรรมการแล้ว

3. แนวการตรวจสอบด้านรายได้

รายได้ของสหกรณ์ออมทรัพย์ ได้แก่ ดอกเบียรับจากเงินให้กู้ ดอกเบีย
เงินฝากธนาคาร ค่าธรรมเนียมแรกเข้า รายได้อื่น ๆ การควบคุมภายในด้านรายได้จะ
เป็นดังนี้

1. การให้กู้เงินทุกรายมีการอนุมัติจากคณะกรรมการค่าเงินการและ
อยู่ในวงเงินตามระเบียบที่สหกรณ์กำหนด
2. การให้กู้เงินทุกรายมีหนังสือขอู้เงินและสัญญาโดยถูกต้องตาม
ระเบียบของสหกรณ์
3. มีการแบ่งแยกหน้าที่ด้านการรับเงินกับการบันทึกบัญชีแยกจากกัน

แนวการตรวจสอบ - รายได้

วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบด้านรายได้มีดังนี้

1. เพื่อให้แน่ใจว่ารายได้นรอบระยะเวลาบัญชีได้บันทึกไว้ครบถ้วนตาม
ความเป็นจริง
2. เพื่อให้การบันทึกรายได้ เป็นไปตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป ตามมติที่
ประชุม ตามระเบียบข้อบังคับของนายทะ เขียนสหกรณ์
3. เพื่อให้ทราบว่ามีข้อผิดพลาดในบัญชีสินทรัพย์ที่มีความสัมพันธ์กับบัญชีรายได้
เช่น การบันทึกบัญชีไม่ครบถ้วน

วิธีการตรวจสอบ

1. ตรวจสอบใบสำคัญประกอบรายการในสมุดชั้นต้นผ่านรายการไปยังบัญชีรายได้ ใดๆ

1.1 เลือกใบเสร็จรับเงินจำนวน....โดยวิธี....

แต่ละรายการที่เลือกมาให้ตรวจกับรายการรับเงินในสมุดสรุปประจำวันและตรวจการผ่านรายการไปยังสมุดรวมบัญชีทั่วไปและบัญชีแยกประเภทที่เกี่ยวข้อง

1.2 แต่ละรายการที่เลือกมาในข้อ 1.1 ทดสอบการคำนวณ

1.3 ตรวจสอบดอกเบี้ยรับเงินฝากธนาคารจากสมุดเงินฝากธนาคารกับรายการดอกเบี้ยรับในใบโอนบัญชี

2. ตรวจสอบการบันทึกรายได้ครบถ้วนตามความเป็นจริงโดยการวิเคราะห์บัญชีดอกเบี้ยรับจากเงินให้กู้ ดูความสัมพันธ์ของต้นเงิน อัตราดอกเบี้ย และระยะเวลาของการให้กู้

3. ตรวจสอบรายการค้างรับใดๆ

3.1 ขอรายละเอียดรายการดอกเบี้ยเงินให้กู้ค้างรับมาทดสอบการคำนวณดอกเบี้ยว่าถูกต้องตรงกับบัญชีคุม

3.2 ตรวจสอบการโอนปรับปรุงบัญชีรายได้ดอกเบี้ยกับบัญชีดอกเบี้ยค้างรับ กับใบโอนบัญชีและการผ่านรายการไปยังบัญชีแยกประเภท

4. แนวการตรวจสอบด้านค่าใช้จ่าย

ค่าใช้จ่ายของสหกรณ์ออมทรัพย์ ได้แก่ ดอกเบี้ยจ่าย ค่าเช่า เงินเดือน ค่าจ้าง ค่าเบี้ยประชุม ค่าเบี้ยเลี้ยงพาหนะ เครื่องเขียนแบบคิมพ์ ค่าน้ำค่าไฟ เป็นต้น การควบคุมภายในด้านค่าใช้จ่ายจะมีดังนี้

1. หลักฐานการจ่ายเงินได้มีการอนุมัติโดยผู้มีอำนาจทุกครั้ง

2. มีการแบ่งแยกหน้าที่ด้านการจ่ายเงินและการบันทึกบัญชีออกจากกัน

แนวการตรวจสอบ - ค่าใช้จ่าย

วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบค่าใช้จ่ายมีดังนี้

1. เพื่อให้แน่ใจว่าค่าใช้จ่ายในรอบระยะเวลาบัญชีได้บันทึกไว้ครบถ้วน และเป็นค่าใช้จ่ายของสหกรณ์จริง
2. การบันทึกบัญชีค่าใช้จ่าย เป็นไปตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปตามมติที่ประชุม และตามระเบียบข้อบังคับของนายทะเบียนสหกรณ์
3. เพื่อให้ทราบถึงข้อผิดพลาดในบัญชีหนี้สินที่สัมพันธ์กับค่าใช้จ่าย

วิธีการตรวจสอบ

1. ตรวจสอบเอกสารใบสำคัญประกอบรายการในสมุดบันทึกรายการขั้นต้น แล้วผ่านรายการไปยังบัญชีค่าใช้จ่ายโดย
  - 1.1 เลือกใบสำคัญจ่ายจำนวน.... โดยวิธี....
 แต่ละรายการที่เลือกมาให้ตรงกับรายการจ่ายเงินในสมุดสรุปประจำวันและตรวจการผ่านรายการไปยังสมุดรวมบัญชีทั่วไป และบัญชีแยกประเภท
  - 1.2 แต่ละรายการที่เลือกมาในข้อ 1.1 ทดสอบการคำนวณ
2. เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายปีปัจจุบันกับปีก่อนจากงบประมาณค่าใช้จ่ายของสหกรณ์ ซึ่งอาจพบรายการลงบัญชีที่ผิดประเภทได้
3. ตรวจสอบการปรับปรุงยอดค่าเครื่องเขียนแบบคิมพ์ และวัสดุสิ้นเปลือง โดยตรวจหลักฐานการเบิกจ่ายเครื่องเขียนแบบคิมพ์ เช่น ใบเบิกกับทะเบียนเครื่องเขียนแบบคิมพ์ เพื่อให้ทราบยอดที่ใช้ไประหว่างปี และยอดที่ควรปรับปรุงตอนสิ้นปี